

Lukijalle

Arina ilmestyy tällä kertaa laajana kaksoisnumerona. Artikkelit ja kirja-arvostelut kattavat monia tieteenaloja ja niiden kirjoittajat tulevat yhteensä kolmesta maasta ja vielä useammasta etnisestä ryhmästä. Kaikki kirjoitukset ilmestyvät kahdella kielellä taitavien kääntäjiemme ahkeroinnin tuloksena. Toivomme että julkaisumme antaa lisää tärkeää tietoa ja herättää ajatuksia ja uusia kysymyksiä. Pohjois-Norjassa on meneillään vilkas keskustelu kveenikulttuurin tilasta ja tulevaisuudesta. Paljon on tapahtunut aivan viime aikoina. Ensimmäinen kveeninkielinen romaani ilmestyi syksyllä 2004. Kveenin kieli sai huhtikuussa 2005 kielen aseman Norjassa. Kauan jatkuneen kiistelyn kielen oikeutuksesta toivoisi nyt olevan ohi. Uusi tilanne herättää myös toiveita, että kulttuurityö ja tutkimus saisivat vakaammat taloudelliset puitteet.

Irene Andreassen väitteli kveenin kielestä syksyllä 2004. Hän kysyy artikkelissaan, onko kveenin kielellä tulevaisuutta. Hän esittelee kielen nykyistä asemaa ja käyttöä kielisosiologisesta näkökulmasta. Artikkelin avainsanoja ovat kielenvaihtoprosessit, kielellinen emansipaatio ja asenteitten merkitys vähemmistökielen elämälle. Andreassen toteaa mm., että Euroopan Neuvoston vähemmistökielten suojelua koskevat sopimukset ovat osoittautuneet kveenin kielenkin kohdalla ratkaiseviksi tilanteessa, jossa kieli on erittäin uhanalainen.

Torkel Rasmussen selvittelee, kuinka suuri osa pohjoisnorjalaisista osaa kveeniä ja/tai suomea. Hänen lähteenään on kysely, joka suoritettiin pääasiassa saamen kielen taidon selvittämiseksi, mutta samalla kysyttiin muutakin kielitaitoa. Tulokset osoittavat, että kveenin/suomen taito tutkituissa kunnissa on melko yleistä. Tieto ei yllätä sitä, joka tuntee Ruijan kulttuuritilanteen omakohtaisesti, mutta dokumentoitua tietoa kveenin kielen osaamisesta on ollut hyvin vaikea löytää. Rasmussen innostaa artikkelissaan muita tutkijoita jatkotutkimuksiin ja lähempään

analyysiin.

Valtiotieteilijä Trude Paulsen tarkastelee, miksi kveenien ja saamelaisten kohtelu ja oikeudet ovat Norjassa niin erilaiset. Artikkelisi osoittaa, että erilainen oikeudellinen asema pohjautuu saamelaisten asemaan alkuperäiskansana. Ei ole kuitenkaan mitenkään osoitettu eikä kestävästi perusteltu miksi juuri saamelaiset ovat saaneet alkuperäiskansan aseman Norjassa. Samoilla perusteilla alkuperäiskansan asema voitaisiin myöntää myös kveeneille.

Anitta Viinikka-Kallinen kirjoittaa kansallis- ja vähemmistökulttuurin suhteista. Kaunokirjallisuus osallistuu aktiivisesti arvojen tuottamiseen ja kulttuurisen identiteetin luomiseen. Voiko etninen vähemmistö luoda kulttuurikäsitteensä oman arvomaailmansa pohjalle, vai onko yhtenäisen kulttuurisen ilmaisutavan löytäminen fundamentalistinen haave? Artikkelin kaunokirjalliset esimerkit ovat Mikael Niemen, Antti Jalavan ja Alf Nilsen-Børsskogin romaaneista.

Lassi Saressalo suorittaa kiinnostavaa vertailua kveenien ja inkeriläisten historiasta ja kulttuurisesta tilanteesta. Hän toteaa, että poliittinen ja erityisesti kulttuurinen aktiivisuus on ollut suurempaa inkeriläisten kuin kveenien keskuudessa. Kirjoittaja tarkastelee näiden kahden kansanryhmän erilaisia kulttuurisia selviytymisstrategioita, ja löytää sekä yhteneväisyyksiä että eroja. Molemmat vähemmistöt ovat joutuneet raskaan sulauttamispolitiikan kohteeksi, mutta osoittavat silti vahvaa halua kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan omilla ehdoillaan.

Tässä numerossa on neljä kirjaesittelyä. Naushad Ali Qureshi esittelee perusteellisesti ja oivaltavasti Norjan romaneja käsittelevän teoksen. Lars Elenius kirjoittaa monipuolisesti kveenien historian väitöskirjasta ja pohtii muun muassa kansallisen näkökulman laajentamisen tärkeyttä tutkimuksessa. Odd Mathis Hætta arvioi uutta kirjaa saamelaisten historiasta ja sijoittaa sen tutkimustraditioon ja ajankohtaiseen keskusteluun. Leena Huss antaa vihjeitä kaksikielisyyttä käsitte-

levästä kirjallisuudesta ja arvioi teosten
käyttökelpoisuutta käytännössä.

Tromssassa vapunpäivänä 2005

Anitta Viinikka-Kallinen
Vastaava toimittaja
